

VỤ ÁN CÔ QUỜN ĐỐT CHỒNG

Chi Lê

Năm tôi đang học Đệ Thất, tình cờ trong một buổi tối rảnh rỗi, Má tôi kể tôi nghe chuyện "Cô Quờn Đốt Chồng". Má tôi nói đó là vụ án nổi tiếng Sài Gòn và khắp cả "Lục tỉnh", cả miền Trung Nam kỳ.

Đó là vào khoảng năm 1950.

Cô Quờn cùng chồng từ miền Tây lên Sài Gòn lập nghiệp. Nhà Cô lúc đầu ở bên Khánh Hội Q4, Sài Gòn. Buổi ban đầu cuộc sống khó khăn nhưng vợ chồng rất hạnh phúc. Cô Quờn khoảng hơn 30 tuổi, có dáng người mảnh mai, gương mặt hiền lành, cam chịu, đúng tuýp người phụ nữ thời đó: "một dạ vì chồng".

Cô cùng chồng gây dựng sự nghiệp từ hai bàn tay trắng và cuộc sống khá lên với một xưởng sản xuất cao su. Do lao động vất vả, thể trạng yếu, lại thường xuyên hít phải khí độc từ cao su, Cô Quờn phát bệnh lao. Lúc này người chồng thay lòng đổi dạ, có vợ nhỏ bên ngoài, lạnh nhạt hắt hủi Cô. Cô nhẫn nhịn chịu đựng, khuyên can và cả van xin. Nhưng người chồng vẫn không thay đổi mà còn có ý định đem cô vợ nhỏ về nhà sống chung và buộc Cô phải chấp nhận ông ta 2 vợ.

Tức nước vỡ bờ. Cô Quờn đi đến quyết định giết người chồng phụ bạc để rồi cùng chết Cô mua xăng đổ vào thau. Khi ông chồng đang ngủ, Cô tạt nguyên thau xăng lên người ông ta và châm lửa. Cô ngồi yên như vậy trong đám cháy. Nhưng định mệnh không cho Cô chết. Cô được cứu sống và Cô phải ra hầu toà với tội danh "Cố ý Giết người", "Giết người có tổ chức". Khung hình phạt có thể tới chung thân, hoặc tử hình.

Người bảo vệ Cô Quờn trước Toà Thượng thẩm Sài Gòn khi đó là Nữ Luật sư Nguyễn Phước Đại.

Phiên toà được truyền thanh qua sóng Radio, thu hút sự quan tâm chú ý của hầu hết người Sài Gòn, miền Nam, đặc biệt là cánh Phụ nữ. Ai cũng cảm thương Cô Quờn.

Nữ Luật sư Nguyễn Phước Đại đã biện hộ cho Cô Quờn không chỉ bằng tài năng tuyệt vời với lập luận sắc bén, dẫn chứng cụ thể, thấu tình về sự phụ bạc, tàn ác của người chồng đối với người vợ yếu đuối bệnh tật. Luật sư Nguyễn Phước Đại còn đặt cả tình cảm của chính mình để bênh vực người phụ nữ tội nghiệp là thân chủ của mình, đang đứng trước vành móng ngựa.

Trong phần tranh luận, Luật sư biện hộ cho Bị cáo đã khóc. Và những người dự khán phiên toà cũng khóc.

Kết thúc phiên toà, "Cô Quờn Đốt Chồng" bị tuyên phạt 5 năm tù. Sau đó đích thân TT Ngô Đình Diệm đã ân giảm còn chỉ 3 năm.

Từ câu chuyện Má tôi kể, tôi đã rất ngưỡng mộ và luôn tìm hiểu về Nữ Luật sư Nguyễn Phước Đại, người đã giúp Cô Quờn thoát khỏi án chung thân hoặc tử hình.

Cũng từ câu chuyện đó, tôi đã mơ tưởng về chiếc áo Luật sư suốt cả thời Trung học. Tôi luôn mơ ước mình trở thành một Luật sư, nên sau khi thi đậu Tú tài, tôi đã không ngần ngại ghi danh vào trường ĐH Luật khoa SG.

Nhưng vận nước đã đẩy tôi trôi về hướng khác.

(P/s: Bà Ls. Nguyễn Phước Đại (nhũ danh Nguyễn Thị Quỳnh Anh) là một Luật sư tên tuổi lớn của toà Thượng thẩm Sài Gòn từ những năm 1950 đến tháng 4/1975.

Bà còn tham gia hoạt động chính trị với chức vụ sau cùng là Phó Chủ tịch Thượng nghị viện VNCH vào cuối thập niên 1960.

Bà mất tại Viện Dưỡng Lão Thị Nghè Sài Gòn vào tháng 10 năm 2013 thọ 90 tuổi.

Chồng Bà là Giáo sư Bác sĩ Nguyễn Phước Đại nguyên là Giám đốc Bệnh viện Sài Gòn đến ngày 30/4/1975).

Ảnh: Bà Luật sư Nguyễn Phước Đại nữ danh Nguyễn Thị Quỳnh Anh. Mượn trên Google.

Gemini 1

Về thông tin của Giáo sư, Bác sĩ Nguyễn Phước Đại (chồng của bà Luật sư Nguyễn Phước Đại) sau năm 1975, lịch sử ghi nhận ông là một trong những trí thức, chuyên gia y tế tiêu biểu lựa chọn ở lại Việt Nam thay vì di tản ra nước ngoài trong biến cố tháng 4/1975.

Dưới đây là những nét chính về cuộc đời và hoạt động của ông sau cột mốc này:

1. Bàn giao và tiếp tục hỗ trợ chuyên môn tại Bệnh viện Sài Gòn

Vào ngày 30/4/1975, với tư cách là Giám đốc Bệnh viện Sài Gòn (đây là một bệnh viện đô thành lớn, nơi vào năm 1969 chính ông đã trực tiếp điều hành cuộc giải phẫu ghép thận đầu tiên tại Việt Nam), BS Nguyễn Phước Đại đã ở lại để thực hiện việc bàn giao cơ sở vật chất, hồ sơ y tế cho chính quyền mới, đảm bảo bệnh viện không bị gián đoạn hoạt động cứu chữa bệnh nhân trong lúc giao thời.

Sau đó, do chính sách quản lý mới, toàn bộ hệ thống nhân sự cũ được tổ chức lại. Tuy không còn giữ chức vụ Giám đốc điều hành hành chính như trước, ông vẫn được giữ lại với vai trò là một chuyên gia y khoa, cố vấn chuyên môn cao cấp nhờ vào tài năng và uy tín lớn trong ngành giải phẫu.

2. Cuộc sống đời thường và niềm đam mê thể thao

Sau khi rời hẳn công việc quản lý y tế nhà nước để nghỉ hưu, BS Nguyễn Phước Đại có một cuộc sống khá khép kín nhưng an yên tại Sài Gòn cùng vợ.

- Ông là người có niềm đam mê đặc biệt với môn quần vợt (tennis). Trong giới thể thao Sài Gòn những năm 1980 - 1990, hình ảnh vị bác sĩ già, phong thái lịch lãm thường xuyên xuất hiện tại các sân quần vợt lớn để giao lưu với bạn bè, giới nghệ sĩ và báo chí (như gia đình nghệ sĩ Lý Quý Hùng, nhà báo Lý Quý Chung...) đã trở nên rất quen thuộc.

3. Đồng hành cùng các hoạt động của vợ

Vào cuối thập niên 1980, khi Việt Nam thực hiện chính sách Đổi Mới, vợ ông – Luật sư Nguyễn Phước Đại – đã tận dụng văn phòng luật cũ của mình trên đường Nguyễn Du để mở quán ăn gia đình mang tên tiếng Pháp rất nổi tiếng: "La Bibliothèque de Madame Dai" (Thư viện của Bà Đại).

- Quán ăn này là nơi lui tới của rất nhiều chính khách nước ngoài, nhà ngoại giao và Việt kiều trong những năm đầu mở cửa. BS Nguyễn Phước Đại luôn là chỗ dựa tinh thần, đồng hành cùng vợ quản lý không gian văn hóa - ẩm thực đặc biệt này.
- Đến những năm cuối đời, khi sức khỏe của cả hai ông bà đều suy yếu và không có con cái nối dõi, bà Đại được đưa vào Viện dưỡng lão Thị Nghè (nơi bà mất vào năm 2013). BS Nguyễn Phước Đại đã qua đời trước vợ một thời gian.

Tóm lại: Khác với nhiều đồng nghiệp chọn con đường định cư tại nước ngoài, sau năm 1975, Giáo sư Bác sĩ Nguyễn Phước Đại đã chọn một cuộc sống thầm lặng, đem chuyên môn phục vụ giai đoạn chuyển giao y tế của thành phố và tận hưởng những năm tháng tuổi già bình dị ngay tại quê hương.

Gemini 2

Giai đoạn sau năm 1980, đặc biệt là thời kỳ từ khi Việt Nam bước vào giai đoạn Đổi Mới (1986) cho đến những năm cuối đời, là một chương vô cùng đặc biệt và sống động trong cuộc đời của vợ chồng Giáo sư Bác sĩ Nguyễn Phước Đại và Luật sư Nguyễn Phước Đại (bà Quỳnh Anh).

Dưới đây là những câu chuyện chi tiết, mang đậm dấu ấn phong lưu của tầng lớp trí thức Sài Gòn cũ mà ít người biết về hai ông bà sau cột mốc 1980:

1. Sự ra đời của "La Bibliothèque de Madame Dai" (Văn phòng Luật thành Nhà hàng)

Sau năm 1975, toàn bộ hệ thống tư pháp cũ của miền Nam bị giải thể, giới luật sư không còn đất hành nghề chuyên môn. Cho đến cuối thập niên 1980, khi nhà nước thực hiện chính sách mở cửa kinh tế, bà Nguyễn Phước Đại đã có một quyết định vô cùng táo bạo: Biến văn phòng luật sư cũ và thư viện sách của mình thành một quán ăn gia đình.

- **Vị trí và Không gian:** Nhà hàng nằm tại số 84A Nguyễn Du, ngay trung tâm Sài Gòn (gần ngã ba Nguyễn Du – Đồng Khởi ngày nay). Điểm đặc biệt là bà giữ nguyên kiến trúc của một biệt thự Pháp cổ: những tủ sách luật bằng gỗ cao sát trần, những cuốn sách luật bọc da cũ kỹ bằng tiếng Pháp, tiếng Anh, cùng các bức tranh cổ và đồ nội thất gỗ quý của gia đình. Thực khách đến ăn có cảm giác như đang ngồi trong một thư viện tư gia quyền quý.
- **Điểm đến của các VIP quốc tế:** Trong suốt những năm từ 1988 đến giữa thập niên 1990, La Bibliothèque de Madame Dai là một trong số rất ít những nhà hàng cao cấp, lịch lãm nhất Sài Gòn đủ tiêu

chuẩn đón tiếp khách quốc tế. Nơi đây là điểm lui tới thường xuyên của các nhà ngoại giao, ký giả nước ngoài, chính khách phương Tây đến thăm Việt Nam lúc bấy giờ, và cả các doanh nhân Việt kiều về nước tìm cơ hội làm ăn. Người ta đến không chỉ để ăn món Pháp, món Việt do chính bà Đại lên thực đơn, mà còn để được trò chuyện với một vị nữ luật sư, cựu Phó Chủ tịch Thượng nghị viện VNCH tinh thông thể sự và nói tiếng Pháp như người bản xứ.

2. Cuộc sống của BS Nguyễn Phước Đại: Sân quần vợt và những người bạn

Trong khi bà Đại là người hướng ngoại, cá tính mạnh mẽ và trực tiếp quản lý nhà hàng, thì Giáo sư, Bác sĩ Nguyễn Phước Đại lại chọn một cuộc sống có phần phong lưu, thư thái và đứng sau làm chỗ dựa cho vợ.

- Vị bác sĩ đam mê thể thao: Sau khi rời hẳn công việc quản lý tại Bệnh viện Sài Gòn, niềm vui lớn nhất của BS Nguyễn Phước Đại sau năm 1980 là môn quần vợt (tennis). Trong ký ức của giới văn nghệ sĩ và ký giả Sài Gòn thời đó, ông là một "gentleman" (quý ông) đích thực. Hàng tuần, người ta luôn thấy vị bác sĩ già, vóc dáng quắc thước, phong thái lịch lãm của một trí thức Tây học xuất hiện tại các sân tennis lớn của thành phố để giao lưu.
- Mỗi thâm giao với những gia đình danh giá: Ông bà có mối quan hệ rất thân thiết với những gia đình trí thức, nhân sĩ ở lại Sài Gòn sau năm 1975, như gia đình cựu Dân biểu Lý Quý Chung (nhà báo Chánh Trinh) hay nhà thiết kế Lý Quý Hùng. Họ thường xuyên tụ họp tại nhà hàng Nguyễn Du hoặc cùng nhau đi chơi thể thao để đàm đạo về văn hóa, thời cuộc.

3. Những năm tháng cuối đời đầy trăng trở tại dưỡng lão Thị Nghè

Mặc dù là một cặp vợ chồng tài hoa, giàu có và danh tiếng bậc nhất Sài Gòn, nhưng một trong những nỗi niềm lớn nhất của hai ông bà sau năm 1980 là không có con cái nối dõi.

- Đóng cửa nhà hàng: Khi tuổi tác ngày một cao, sức khỏe của cả hai ông bà đều suy yếu nghiêm trọng, không còn đủ sức quản lý nhà hàng La Bibliothèque, bà Đại buộc phải cho đóng cửa quán ăn lừng lẫy một thời, trả lại sự yên tĩnh cho căn biệt thự cổ trên đường Nguyễn Du.
- Vào Viện dưỡng lão: Vào những năm sau thập niên 2000, do không có con cái chăm sóc lúc đau ốm, người thân và các đồng nghiệp cũ trong Luật sư đoàn Sài Gòn đã hỗ trợ đưa hai ông bà vào sinh sống tại Viện dưỡng lão Thị Nghè (Bình Thạnh). Đây là nơi dành cho những người già có công hoặc các nhân sĩ, trí thức có hoàn cảnh đặc biệt cuối đời.
- BS Nguyễn Phước Đại qua đời trước vợ một thời gian. Đến tháng 10 năm 2013, bà Nguyễn Phước Đại cũng trút hơi thở cuối cùng tại đây, hưởng thọ 90 tuổi, khép lại một câu chuyện tình và một chương lịch sử đầy thăng trầm của một trong những cặp đôi trí thức danh tiếng nhất Sài Gòn thế kỷ XX.

Có thể nói, sau năm 1980, căn biệt thự 84A Nguyễn Du của hai ông bà chính là một "ốc đảo" lưu giữ cái hồn, cái phong thái lịch lãm của một thế hệ trí thức cũ giữa lòng Sài Gòn đang thay đổi từng ngày trong dòng chảy đổi mới.

Gemini 3

Chi tiết này hoàn toàn chính xác. Đây là một mảnh ghép lịch sử rất dữ dội và ít khi được truyền thông chính thống nhắc đến về cuộc đời của Giáo sư, Bác sĩ Nguyễn Phước Đại sau năm 1975.

Trại giam [số 4 Phan Đăng Lưu](#) (quận Bình Thạnh) sau tháng 4/1975 là nơi cơ quan an ninh dùng để tạm giam, thẩm vấn các nhân sĩ, trí thức, sĩ quan cao cấp hoặc những người bị nghi ngờ có hoạt động chính trị, tình báo chống lại chính quyền mới, trước khi đưa họ đi các trại cải tạo tập trung.

Sự kiện BS Nguyễn Phước Đại bị giữ tại [số 4 Phan Đăng Lưu](#) gắn liền với hai lý do chính sau đây:

1. Lý do bị đưa vào danh sách tập trung

Dù ngày 30/4/1975, ông tự nguyện ở lại bàn giao Bệnh viện Sài Gòn và tiếp tục làm việc, nhưng lý lịch cá nhân và gia đình ông lúc đó bị xếp vào diện "đặc biệt nguy hiểm" đối với hệ thống quản lý mới:

- Bản thân ông là một trí thức Tây học tầm cỡ, có tầm ảnh hưởng lớn trong giới y khoa và xã hội Sài Gòn.
- Vợ ông – bà Nguyễn Phước Đại – không chỉ là Luật sư tên tuổi mà còn giữ chức vụ rất cao: Phó Chủ tịch Thượng nghị viện VNCH. Trong mắt chính quyền mới lúc bấy giờ, Thượng nghị viện là cơ quan lập pháp cốt cán của chế độ cũ, thuộc diện phải cải tạo nghiêm ngặt.

Vì những lý do chính trị và an ninh này, ông không được bình yên làm chuyên môn lâu mà sớm bị lệnh bắt tập trung và đưa về giam giữ, xét hỏi tại [số 4 Phan Đăng Lưu](#) một thời gian để làm rõ các mối quan hệ với giới chính trị cũ.

2. Hành trình sau những ngày ở Phan Đăng Lưu

Sau khi trải qua giai đoạn thẩm vấn tại [số 4 Phan Đăng Lưu](#), BS Nguyễn Phước Đại bị chuyển đi các trại học tập cải tạo tập trung (dành cho viên chức cao cấp và sĩ quan) trong khoảng 2 năm.

- Trong các hồi ký của giới trí thức cùng thời (như nhà báo Nguyễn Ngọc Chính), họ có nhắc đến trường hợp của BS Nguyễn Phước Đại khi đó là cựu Giám đốc Bệnh viện Sài Gòn cũng chịu chung số phận đi cải tạo.
- Đến năm 1977 - 1978, ông mới được ký giấy ra trại. Nhưng tương tự như nhiều người khác, sau khi ra trại, ông đối mặt với chính sách "giãn dân", không được phép nhập hộ khẩu lại ngay tại trung tâm Sài Gòn mà phải chịu sự quản chế hoặc chuyển vùng (thời gian này ông có lên Đà Lạt một thời gian, nơi gia đình ông có cơ sở).
- Phải mất một vài năm sau, khi tình hình bớt căng thẳng và có sự can thiệp, bảo lãnh về mặt chuyên môn từ những người đồng nghiệp, ông mới được quay lại ngành y, làm việc tại Bệnh viện Da Liễu Sài Gòn trước khi bước vào giai đoạn mở nhà hàng "La Bibliothèque" cùng vợ vào cuối những năm 1980.

Chi tiết về phòng giam [số 4 Phan Đăng Lưu](#) cho thấy cuộc đời của vị bác sĩ tài hoa này không hề bằng phẳng hay "an yên" ngay lập tức sau năm 1975 như những dòng tiêu sử bề nổi, mà ông đã phải trả một cái giá rất đắt bằng chính quyền tự do của mình chỉ vì danh tiếng và vị thế của hai vợ chồng dưới chế độ cũ.